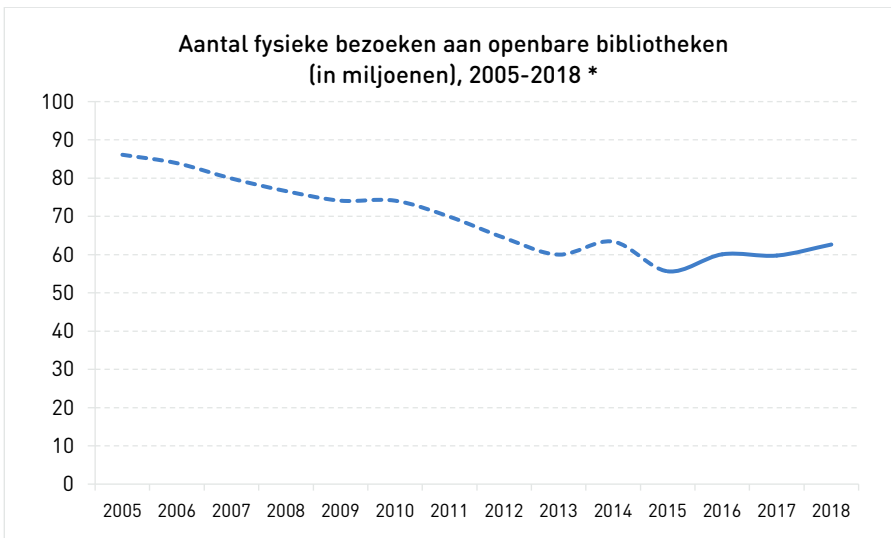

Bibliotheekbezoeken

Openbare bibliotheken ontvangen niet alleen leden, maar ook bezoekers die geen lid zijn. Iedereen kan bij deze maatschappelijke voorziening terecht voor informatie, advies, activiteiten en om ter plekke te lezen of muziek te luisteren. In dit artikel komen het aantal bezoeken, de redenen voor bibliotheekbezoek en andere trends en ontwikkelingen omtrent bibliotheekbezoek aan bod. Het aantal bezoeken door niet-leden is niet goed in kaart te brengen met cijfers over ledenaantallen en uitleningen. Tussen 2005 en 2013 volgde het bezoekersaantal wel de dalende lijn die ook te zien is bij het aantal uitleningen. Vanaf 2013 fluctueert het aantal bezoekers enigszins, maar sinds 2015 is weer een stijgende lijn zichtbaar (Van de Burgt & Van de Hoek, 2019).

Ruim 62 miljoen bezoekers in 2018

Volgens opgave van de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) nam het aantal bezoeken aan de bibliotheek tussen 2005 en 2013 vrijwel elk jaar af. In de loop der jaren zijn bij steeds meer bibliotheekvestigingen telpoortjes te vinden die het aantal bezoeken registreren. Sinds 2015 is met deze cijfers en met schattingen voor vestigingen zonder telpoortjes een redelijk betrouwbaar cijfer vast te stellen over het landelijke aantal bezoeken. Het aantal bezoekers fluctueerde tussen 2013 en 2015 enigszins, maar klimt sindsdien weer langzaam op. In de Gegevenslevering Wsob over 2018 werd het totaal aantal bezoeken op circa 62,6 miljoen geschat (Van de Burgt & Van de Hoek, 2019).

Bron: Van de Burgt & Van de Hoek, 2019.

* Tot 2015 zijn de bezoekersaantallen door de VOB geregistreerd en geanalyseerd; daarna zijn deze aantallen verzameld door de KB als onderdeel van de Gegevenslevering Wsob. In 2017 is de wijze waarop de bezoekersaantallen worden gevalideerd en geïmputeerd voor bibliotheken zonder telpoortjes aangescherpt. Deze aanpak is door de KB doorgevoerd voor de bezoekersaantallen vanaf 2015. Dat veroorzaakt een trendbreuk tussen de gegevens tot en met 2014 en de gegevens van 2015 en later.

Trekt de bibliotheek meer of minder bezoekers dan andere culturele instellingen?

Een vergelijking van het aantal bibliotheekbezoekers met de bezoekersaantallen van andere culturele instellingen is interessant, maar niet één op één te maken. Voor andere culturele instellingen worden enkel betalende (ticket kopende) bezoekers geregistreerd, waar de openbare bibliotheek ook door niet-leden bezocht kan worden. Het merendeel van de bibliotheekbezoekers komt echter in de bibliotheek om materialen te lenen (KVBBboekwerk/GfK, 2017).

Hoewel de aard van een bibliotheekbezoek verschilt van een bezoek aan een andere culturele instelling, bieden de bezoekersaantallen wel een indicatie van de verhoudingen. Waar de openbare bibliotheken in 2018 62,6 miljoen (al dan niet betalende) bezoekers telden, verkochten bioscopen in 2018 35,7 miljoen tickets (Pannekoek et al, 2018) en werden er 31,9 miljoen museum kaartjes verkocht (Leguit et al, 2019).

Veel redenen voor bibliotheekbezoek

Er zijn veel onderzoeken uitgevoerd om te peilen wat bezoekers precies doen in de bibliotheek. Hoewel de exacte cijfers enigszins variëren, komt het algemene beeld van deze onderzoeken overeen. De meeste bezoekers komen in de bibliotheek om materialen te lenen. Daarnaast lezen veel bezoekers en leden ook ter plekke boeken, kranten of tijdschriften of raadplegen ze de catalogus (o.a. BiebPanel, 2018; Peters & Van Strien, 2019). Een flinke groep bezoekers is geen lid, en gaat niet dan ook niet voor de klassieke uitleenfunctie naar de bibliotheek. Ze komen bijvoorbeeld om ter plekke te lezen, gebruik te maken van het internet, te werken of studeren, activiteiten te bezoeken of mensen te ontmoeten (Peters & Van Strien, 2019).

Meer niet-bezoekers dan bezoekers

De precieze cijfers over het bibliotheekbezoek van leden en niet-leden verschillen per onderzoek. Duidelijk blijkt wel dat het aantal mensen dat nooit in de bibliotheek komt of het afgelopen jaar niet is geweest, groter is dan de groep bezoekers: circa 60% versus circa 40% (Oomes, 2015). Begin 2019 gaf ongeveer de helft van de Nederlanders aan nooit in de bibliotheek te komen. Dit aandeel is in de afgelopen jaren nauwelijks veranderd. Dat blijkt uit onderzoek van KVBBboekwerk/GfK in opdracht van Stichting Marktonderzoek Boekenvak. Gemiddeld bezoekt een derde van de Nederlanders de bibliotheek wel eens in het jaar; 19% bezoekt de bibliotheek regelmatig – minimaal één keer per maand. Mensen die de bibliotheek nooit bezoeken, lenen of kopen elders boeken, houden niet van lezen, hebben geen tijd om de bibliotheek te bezoeken, vinden de bibliotheek te duur of informeren zich via internet (Peters & Van Strien, 2019).

Ontmoeting in de bibliotheek

Een van de vijf kernfuncties van de bibliotheek uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) heeft specifiek betrekking op ontmoeting. Iedere bibliotheek vormt een ontmoetingsplek en stimuleert daarmee verbinding en interactie. In totaal organiseren de openbare bibliotheken bijna 9 duizend concrete activiteiten in het kader van de kernfunctie ontmoeting & debat (5%) (Van de Burgt & Van de Hoek, 2019). De meeste ontmoetingen in de bibliotheek vinden plaats tussen bekenden en bezoekers en medewerkers. Daarnaast is de bibliotheek een plek om in contact te komen met mensen die men niet kent (Oomes, 2015).

De bibliotheek in de toekomst

Naar de toekomst van de bibliotheek zijn veel verschillende onderzoeken uitgevoerd. Die brengen in kaart wat de bibliotheek moet bieden om in te spelen op de wensen en behoeften van bezoekers. Zo blijkt uit onderzoek van BiebPanel dat leden vooral een breed aanbod aan boeken – zowel fysieke boeken als e-books – wensen. Daarnaast geven zij aan dat de bibliotheek in de toekomst een ontmoetingsplek moet zijn. De klassieke functies van de bibliotheek spreken de leden het meest aan. Daarbij richt de bibliotheek zich op de lees- en informatiefunctie, persoonlijke ontwikkeling, jeugd en onderwijs, ontmoeting en verblijf. Daarnaast is er belangstelling voor nieuwe concepten, zoals participatie en zelfredzaamheid, digitale communityvorming en wetenschap en techniek (BiebPanel, 2016). Bezoekers die weleens materialen lenen, zien voor de bibliotheek een rol weggelegd op het gebied van opleiding, cultuur en e-books (Peters & Van Strien, 2019).

Bronnen

- › BiebPanel (2016). [*Toekomst van de Bibliotheek. Totaalrapport. Een onderzoek naar de toekomst van de Bibliotheek.*](#) Hoofddorp: Probiblio.
- › BiebPanel (2018). [*Kanttevredenheid bibliotheek. Rapportage Totaal BiebPanel September 2018.*](#) Hoofddorp: Probiblio.
- › Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2019). [*Bibliotheekstatistiek 2018.*](#) Den Haag: Koninklijke Bibliotheek (KB).
- › Leguit, A., Moll, M. & Noteboom, I. (2019). *Museumcijfers 2018.* Amsterdam: Museumvereniging in samenwerking met Stichting Museana.
- › Oomes, M. (2015). [*De maatschappelijke waarde van openbare bibliotheken in Nederland. Een enquêteonderzoek.*](#) Den Haag: Koninklijke Bibliotheek (KB).
- › Pannekoek, J., Kulker, H. & Brussaard, E. (2019). [*Jaarverslag 2018.*](#) Amsterdam: Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters (NVBF).
- › Peters, S. & Strien, S. van (2019). [*Rapportage Boekenbranche Meting 47 - 1e reguliere meting van 2019 naar het kopen, lezen en lenen van boeken.*](#) Amstelveen: GfK, in opdracht van Stichting Marktonderzoek Boekenvak (Koninklijke Boekverkoopersbond, de Groep Algemene Uitgevers, Stichting Lezen, CPNB, Koninklijke Bibliotheek (KB)).